پاش وشە- بەرەو هەندەران
ئێوارەی ٧ی نۆی ١٩٩٠

چەند هەستێکی سەیر بوو، دەتووت بۆ هەتا هەتا بەشێک لە گیانم لە دێوێکی دی خۆشی دنیا جێ دەهێڵم. دیوێک کە هەموو گەنجینەی ژیانمی وەک هەمبانەیەک گرتوەتە خۆ، دێوێک کە جوانترین تابلۆی کانیە سازگارەکانی هەورامانی لە خۆ گرتووە، دیوێک پڕە لە قاسپەی کەوەکان و خەونەکانمی بە بەفری کێوەکانی قەندیل ڕەنگ کردوە، دیوێک توند، چرپەی کچانی کۆیە و ڕوباری زێی لە خۆی ئاڵاندوە، دیوێک سیمای سەردانەکانی دایکمی لە ڕۆژانی شاخدا لە ئامێزی دڵێدا ڕوناوە، دیوێک دەشتی کاکی بە کاکی گەرمیان و جەباری لە سەر لێواری نێو چاوانی نەخشاندوە، دیوێک وێنەی جوتیارەکانی ناوچەی (شیوە سوور) و بناری خاڵخالان و بۆلقامیشی بۆ کردوومەتە جوانترین یادگاری، دیوێک دیلانێیەکی لە شەونمی داربەروەکانی قەرەداغی بۆ هەڵبەستوم و بە کەروێشکە خەوی نیزیک چەمی دێوانە پشوم دەداتێ، سەنگەرێک کە لە باوەشیدا گاڵتە و گپ و ئاسمان پەتوومە. دیوەکانی ئەو بەشەی ژیانم هەموو جوانن.. وەک پەلکە زێرینەی بەهاران گوڵاوی گوڵاڵە بە باڵای شاردا دەپژێنن و کاریلە ئاسا لاسار و دێوانەن

ڕێکەوتی ٢٧ یانزەی ١٩٩٠
کاتژمێر یانزە و نیوی بەیانی لە روسیاوە بۆ سوێد

ناهەقم نەبوو ئەو هەستەم هەبێ، ئەوە یەکەم جار بوو دوای پتر لە حەوت ساڵ لە پێشمەرگایەتی، دوای پێوەندییەکی کۆمەڵایەتی بەهیز لەگەڵ هاوڕێیان و گوندییەکان و بگرە سروشتیش، بکەومە ولاتێکەوە، کە کەسەکان تەنها خۆیانن و لە زۆربەی بەرگە کۆمەڵایەتی و پێوەندییەکان داماڵراون، کە شەختەی تەنیایی خۆیانی بە خۆیان نامۆ کردووە. تا ئەو ساتەش کە لەفڕۆکەخانەی مۆسکۆ بووم، ئەو هەستەم لا دروست نەبوو، تەنانەت لە ناو فڕۆکەکەشدا. ئەو تەزووە کاتێک هێرشی بۆ هێنام، کە گەیشتمە فڕۆکەخانەی ئارلەندە لەسوێد، دنیایەکی هێجگار جیاواز، بەڵێ! جوان و ڕێک، بەلام لە ناوەرۆکدا بێ کاکڵە و بەتاڵ، هەر زوو بۆم دەرکەوت، کە مرۆڤەکان بەشێکن لەو کارگەیەی کە مارکس پێش سەدەیک باسی کردبوو، دەچوون. ئەو ماوەیەی کە لە ئێران، سۆڤیەت ڕێگوزەرم بووم بۆ سوێد، لەوێ بووم، هەستی بێ نیشتمانیم لا دروست نەبوو، مرۆڤەکان کۆمەڵایەتی بوون، سەرباری لێک نەچوون..

هەر ئەو ئێوارەیە دابەشکریان بەسەر چەند گروپێکدا و ئیدی مافی هەڵبژاردن و شوێنی ژیان و جوڵەمان لەدەست خۆمان نەما، جیاکردنەوەم لە هاوڕێکانم ئەوەندی دی دڵی دەگۆشاردم، بۆ بێ شانسی من و هاوڕێیەکی دی)(هاوڕێ بەهادین هەڵەبجەیی)، ئێمەیان لە شوێنێکی تایبەتی فڕۆکەخانە تا سێ ڕۆژ هێشتەوە، ئەوش بەهۆی خێزانیکی عەرەبە و چەند فەلسەتینییێکەوە، گلیان داینەوە. پۆلیسەکانی فڕۆکەخانە گومانیان لەوان بوو، لەوێش خەریک بوو داگیرکەران بەزمێکمان پێبکەن.

دوای ئەو سێ رۆژە، وەک چێشتی مجێوەر، لە ئۆردوگایەک لە ستۆکهۆلم(ئوپلانفێسپی) تێکەڵ، دەها پەنابەری دی عەرەب، فارس، تورک، کوردی پارچەکانی کوردستان، ئەفغانی.. هتد کراین. باش بوو لەوێ، چاوم بەچەند هاوڕییەک کەوتەوە، لەوانە، ماڵی هاورێ نیشتمان، حەسەن کاکە و چەند قلێکی دیش، ناوەکانیانم لەبیر نەماوە.

دیداری مەهابادی خوشکم

مەهابادی خوشکمم لە ساڵی ١٩٨٣ وە نەدیتبوو، بێ ئاگاش بووم لەوەی کە لە ئەنفالی پشت ئاشان ڕزگاری بووبێ، دوای سێ ڕۆژ، بەڕێکەوت لە ماڵی ڕێزانی برادەری میوان بووین ، هاوڕێ ڕافەتی برای شەهید دەروێش، وتی ژمارەکەی ماڵی چەندە؟ ژمارەکم پێ داو ئیدی دوای دوو کاتژمێر گەیشتە لام، ئەو کە منی دی یەکسەر دەستی کرد بە گریان، دەها پرسیار و هەواڵ پرسین،،،بەداخەوە من گریەم نەهات، گریەی چی؟ پێی وابوو دڵم بوەتە پوازکە

بەردێکی کێوەکان، ناهەقم نەبوو ئەنفال دەمێک بوو دەریای فرمێسکمی ووشک کردبوو. ئەو شەوە تا بەیانی وەڵامی پرسیاری یەکدیمان دایەوە.

نمی رقسید؟ شایی ناکەی؟

لە ئوپالانڤێسپی*، ئوردوی نیزیک فرۆکەخانەی شاری ستۆکهۆلم، بەر ژوورێک کەوتم کە هەمووی فارس بوون. منێکی ماندو و کەمبڕست، ڕاهاتووی کۆسارەکان و هۆش لای کوردستان وهەڵکەندراو، بکەومە ناو پێڕێکی واوە دەبێ چی دەردەچێ؟

لەو ژووره پڕ فارسە شلۆقەدا، نیزیک کاتژمێر نۆی ئێوارە، گەنجێکیان، ئاغا شایی ناکەی (نمی رقسی)؟ وەک ئەوەی لە خەودا ،دام چڵەکێنی، وامزانێ باسی زەماوەندی دەهۆڵ و زوڕنا دەکا! ئەو چرکەیە بردمیەوە بۆ ئەو ئیوارەیە کە لە مینیبوسێکدا(پاسی چکۆلە بە فارسی) بووم لەگەڵ چەند هاوڕێیەکی دیدا، لە شارۆچکەی ڕوانسەرەو بەرێگەی کێوی ناڵەشکێنەدا بۆ شاری کامیران بەریوەبووین، ئێوارەیەکی بەهار بوو، پاسەکە لەپڕ وەستا، لەسەر رێگە کۆمەڵێک رەشبەڵەکیان دەکرد و جادەیەکەیان گرتبوو، هێندە هەڵپەڕکێ گەرم بوو، کەس ئاگا لە خۆی نەبوو، گەنجێک هاواری لێمان کرد دەبێ دابەزن، و وەک دیاری دڵی بوک و زاوا بە سەما خۆشبکەن، ئێمەش بێ دڵیمان نەکردن و سەرکردایەتی سەرچۆپیگرتن کەوتە دەست خۆمان، تا ماسولکەکانمان جولا زەماوەندمان هێندەی دی جۆش پێدا. هەندێکیان ووتیان پێنجشەممی داهاتووش دیسان شاییە، لەم گوندە داوەتن ئەگەر دەتانەوێ بێن. زۆر نەوەستاین رۆیشتین.

پێم وت: بۆ ئاغا چی ڕوویداوە؟ وتی: دیارە تۆ وڵاتی سوێدت لا خۆش نیە؟ ئەدی بۆ هاتووی بۆ ئێرە؟، مەگەر شاییکردن لە ولاتی تۆ قەدەغە نیە، ئەدی لەبەر ئەوە هەڵنەهاتووی؟..زۆر بە نەرمی وەڵامم دایەوە. ئاغا! ئازادییەکی من لەوەی ئەنگۆ جیاوازترە، ئەوەی من بریتی نیە لە مافی شاییکردن، من نیشتمانێکم لە دەستداوە، خاکێکم لێ وون بووە و گەلێکم لێ پەڕاوزەیە. ملێکی وەک قالۆرەی گوڵبەرۆژەی بەر بای پایزان لەقاند و وتی: من دەرۆم نامەوێ لە هاوڕێکانم دواکەوم.

ئەو ڕووداوە، پرسیاری ئیرانیەکانی دی بیرخستمەوە کە بە ئاوارە هەڵەبجەیەکانیان دەوت، مەگەر ئێوە قەند و چا و ڕۆغەنتان(ڕۆنی چێشت) نیە و سەرۆکەکەتان(مەبەستیان سەددام) قەشەنگ نیە، وا هەڵهاتوون؟..هێندەی دی بۆم دەرکەوت کە ئازادی مرۆڤەکان چەند پێناسەیەکی فراوان و بەرینە، بۆ کەسێکی وەک من نیشتیمان، یەکێ ڕۆنی چێشت، یەکێ شایی کردن و چەندێکی دیش جوانی ڕوخسار و خۆڕوتکردنەوە و هەندێکی دی خۆداپۆشینە و پێڕیکی دیش ئازادی ماچکردنە. هەمووشمان تامەزرۆی هەمان چێژی ووشەین (ئازادی).

ئاسۆ بیارەیی

دوا بەش لە یاداشتی خامەی پێشمەرگەیەک ١٩٨٦-١٩٩٠

چاپخانەی رەنج سلێمانی ٢٠١٥